

2.4 Σύγκριση του Γ' επιπέδου ελληνομάθειας προς το ΠΣ του Γυμνασίου

<p>Γ' επίπεδο ελληνομάθειας</p> <hr/> <p>I. ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ (τα παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά) Ο υποψήφιος πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -χρησιμοποιεί την ελληνική γλώσσα με μεγάλη ευχέρεια και αυθορμητισμό. -παράγει λόγο με σαφήνεια και λεπτομέρεια πάνω σε ευρύ πεδίο θεμάτων. -χειρίζεται με ευελιξία και ετοιμότητα τις καταστάσεις καθημερινών συναλλαγών, όταν αυτές παρουσιάζουν κάποιο πρόβλημα. -έχει επίγνωση των κυριότερων κοινωνικοπολιτισμικών διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στη δική του κοινωνία και αυτήν των φυσικών ομιλητών της γλώσσας. 	<p>Πρόγραμμα Σπουδών του Γυμνασίου ΣΚΟΠΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Να μάθουν οι μαθητές να κατανοούν, να μιλούν, να διαβάζουν και να γράφουν όσο το δυνατό καλύτερα τη νεοελληνική γλώσσα, ώστε να αναπτυχθούν διανοητικά και συναισθηματικά και να επικοινωνούν με τους συνανθρώπους τους.</p> <hr/> <p>ΓΕΝΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (τα παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά) Οι μαθητές πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -κατανοήσουν ότι οι αλληλεπιδράσεις των λαών αποτυπώνονται και στη γλώσσα τους. -συνειδητοποιήσουν τη σημασία του λόγου για τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, ώστε, είτε ως πομποί είτε ως δέκτες του λόγου, να μετέχουν
--	--

<p>II. ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</p> <p><i>1. Κατανόηση προφορικού λόγου</i> Ο υποψήφιος πρέπει να: -καταλαβαίνει εκτενή κείμενα προφορικού λόγου και να παρακολουθεί ακόμη και σύνθετη ανάπτυξη επιχει-</p>	<p>στα κοινά ως δημοκρατικοί πολίτες με κριτική και υπεύθυνη στάση για τα ζητήματα της εθνικής τους και της παγκόσμιας κοινότητας. -κατανοήσουν ότι η προσπάθεια για τη βελτίωση του γλωσσικού επιπέδου δεν περιορίζεται μόνο στο μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας, αλλά εκτείνεται σε όλα τα μαθήματα και σε όλες τις δραστηριότητες της σχολικής και εξωσχολικής ζωής. -αναγνωρίζουν τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία της νεοελληνικής γλώσσας.</p> <p>-Ως προς τους μαθητές που δεν έχουν την ελληνική ως πρώτη / μητρική γλώσσα (αλλοδαποί, παλινοοστούντες), επιδιώκεται η εκμάθηση της ελληνικής με τη χρήση της πρώτα σε ρεαλιστικές καταστάσεις της σχολικής και εξωσχολικής ζωής, με σεβασμό, όμως, συγχρόνως και προς την πρώτη / μητρική γλώσσα των μαθητών αυτής της κατηγορίας.</p> <p>ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (τα παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά)</p> <p><i>1. Ακρόαση και κατανόηση του λόγου</i> Ο μαθητής πρέπει να: -κατανοεί τα επιχειρήματα του ομιλητή και να κρίνει τα συμπεράσματά του.</p>
--	--

<p>ρημάτων, εφόσον το θέμα είναι σχε- τικά οικείο.</p> <p>-έχει την ικανότητα να αναγνωρίζει τις επικοινωνιακές προθέσεις του ομιλητή / συνομιλητή.</p> <p>-έχει την ικανότητα να αναγνωρίζει φωνητικά άγνωστες λέξεις και να τις συγκρατεί.</p> <p>βλ. δεξιότητα "Παραγωγή προφορι- κού λόγου"</p> <p><i>2. Κατανόηση γραπτού λόγου</i></p> <p>Ο υποψήφιος πρέπει να:</p> <p>-διαβάζει σύγχρονη πεζογραφία και να καταλαβαίνει άρθρα και αναφο-</p>	<p>-αξιολογεί την ποιότητα και την απο- τελεσματικότητα των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούν οι ομιλητές.</p> <p>-προσέχει πώς ο προφορικός λόγος διαμορφώνεται ανάλογα με το ποιος μιλάει, σε ποιον, για ποιο σκοπό, με ποιο θέμα κτλ.</p> <p>-κατανοήσει ότι η περίσταση επικοινων- νίας επηρεάζει το λόγο του ομιλητή.</p> <p>-αντιλαμβάνεται τη χρήση των κατάλληλων μορφο-συντακτικών φαινομένων σε ορισμένη περίσταση επικοινωνίας.</p> <p>-κατανοεί προφορικές περιγραφές και αφηγήσεις.</p> <p>-προσέχει την εξέλιξη των γεγονό- των σε μια αφήγηση.</p> <p>-προσέχει την οργάνωση και τη συνοχή του λόγου ενός ομιλητή.</p> <p><i>2. Ανάγνωση και κατανόηση γραπτού κειμένου</i></p> <p>Ο μαθητής πρέπει να:</p> <p>-διαβάζει με ευχέρεια και ακρίβεια και να χρωματίζει κατάλληλα τη φωνή του, για να αποδώσει το νόημα του κειμένου.</p>
--	--

<p>ρές. -έχει την ικανότητα να διακρίνει τους ποικίλους τύπους κειμένων.</p> <p>-αναγνωρίζει την πρόθεση και το σκοπό αποσπασμάτων που προέρχονται από πηγές όπως εφημερίδες, περιοδικά, κανονισμούς, επίσημα γράμματα και αναφορές.</p> <p>(για αναφορά σε επιχειρήματα βλ. παράγραφο για "Παραγωγή προφορικού λόγου")</p> <p>-χρησιμοποιεί κατάλληλες στρατηγικές κατανόησης, όπως π.χ. να διακρίνει τα κύρια από τα δευτερεύοντα σημεία.</p> <p>-κατανοεί το νόημα ανεξάρτητα από την παρουσία άγνωστων γλωσσικών στοιχείων.</p> <p>ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο</p>	<p>-εντοπίζει σε ένα κείμενο που διαβάζει τα επιχειρήματα και να αξιολογεί την πειστικότητά τους.</p> <p>-αντιλαμβάνεται τη σχέση της περίληψης με το κείμενο από το οποίο προέρχεται.</p> <p>-αντιλαμβάνεται τη σημασία της κάθε παραγράφου για το κείμενο, αντιλαμβάνεται τη λειτουργία των μερών της παραγράφου και τη σημασία τους για τη δομή της παραγράφου.</p> <p>-δείχνει ότι κατανόησε ένα κείμενο που διάβασε, ανταποκρινόμενος με επιτυχία σε ασκήσεις σχετικές με την επεξεργασία του κειμένου.</p> <p>Σε αφηγηματικό κείμενο: -αντιλαμβάνεται την εξέλιξη των γεγονότων -διακρίνει τα περιγραφικά μέρη από τα αφηγηματικά -εντοπίζει τους διαλόγους και σχολιάζει τη λειτουργία τους -ανιχνεύει τον αφηγητή και την οπτι-</p>
--	---

<p>ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο</p> <p>βλ. Δ' επίπεδο</p> <p><i>3. Παραγωγή γραπτού λόγου</i> Ο υποψήφιος πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -έχει την ικανότητα για παραγωγή περιγραφικού και αφηγηματικού λόγου με σαφήνεια και ακρίβεια. -γράφει γράμματα στα οποία μπορεί να τονίζει τη σημασία γεγονότων και εμπειριών. -γράφει ένα δοκίμιο ή μια αναφορά. 	<p>κή γωνία σε μια πρώτη προσέγγιση -διακρίνει τις αναδρομικές αφηγήσεις. <i>(παρατήρηση: Πρόκειται για στοιχεία θεωρίας της λογοτεχνίας)</i></p> <p>-σε κατάλληλα κείμενα εντοπίζει τη συνεκδοχή, τη μετωνυμία, το σχήμα κατ'εξοχήν, τη λιτότητα, την ειρωνεία, τον ευφημισμό κτλ. (σχήματα λόγου).</p> <p>-αξιοποιεί τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, για να δεχτεί μήνυμα από γνωστό ή άγνωστο πομπό.</p> <p>-επικοινωνεί μέσα από τους διαύλους του διαδικτύου (internet) και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) (από την ενότητα <i>περιεχόμενα</i>).</p> <p>-παίρνει πληροφορίες για το θέμα που τον ενδιαφέρει από το διαδίκτυο (από την ενότητα <i>δραστηριότητες</i>)</p> <p>-χρησιμοποιεί τη βιβλιοθήκη του σχολείου ή της περιοχής (από την ενότητα <i>δραστηριότητες</i>).</p> <p><i>3. Παραγωγή γραπτού λόγου</i> Ο μαθητής πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -διακρίνει τα περιγραφικά μέρη από τα αφηγηματικά (από την ενότητα <i>δραστηριότητες</i>) -ασκείται σε κείμενα με επιχειρηματολογία, με θέματα κατάλληλα για
---	---

<p>ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο</p> <p>4. Παραγωγή προφορικού λόγου Ο υποψήφιος πρέπει να:</p> <p>-συνομιλεί με σχετική ευχέρεια και αυθορμητισμό.</p>	<p>την ηλικία του, καθώς και σταδιακά σε θέματα που περιέχουν αφηρημένες έννοιες, όπως ο πόλεμος και η ειρήνη, το οικολογικό πρόβλημα κτλ. (από την ενότητα <i>δραστηριότητας</i>)</p> <p>-αναπτύσσει ποικίλα κείμενα επιλέγοντας κάθε φορά το κατάλληλο επίπεδο ύφους (το κατάλληλο λεξιλόγιο, την κατάλληλη σύνταξη, γενικά την κατάλληλη γλωσσική ποικιλία).</p> <p>-σχεδιάζει και να γράφει συνθετικές / ερευνητικές εργασίες, αξιοποιώντας τις κατάλληλες πηγές.</p> <p>-γράφει την περίληψη ενός κειμένου, με τη βοήθεια των πλαγιότιτλων.</p> <p>-επανελέγχει τη γραπτή του έκφραση.</p> <p>-βελτιώνει την οργάνωση του κειμένου.</p> <p>-ασκείται στο μετασχηματισμό ενός κειμένου σε διαφορετικό είδος λόγου.</p> <p>-γράφει στον υπολογιστή και να επεξεργάζεται ένα δικό του κείμενο.</p> <p>4. Προφορική έκφραση Ο μαθητής πρέπει να:</p> <p>-προσαρμόζει τους κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού στον προφορικό λόγο.</p> <p>για την επιχειρηματολογία βλ. παράγραφο για την "Παραγωγή γραπτού</p>
---	--

<p>-παράγει συνεχή λόγο με συνοχή και ανάπτυξη επιχειρημάτων.</p> <p>-χρησιμοποιεί στρατηγικές προκειμένου να ανταποκριθεί σε καταστάσεις που υπερβαίνουν τις δικές του γλωσσικές ή μη γλωσσικές ικανότητες.</p> <p>-χρησιμοποιεί κατάλληλα τους τύπους εγκαρδιότητας-τυπικότητας.</p> <p>-διατυπώνει υποθέσεις, συμπεράσματα, ποικιλία συναισθημάτων, αποφάσεις, υποχρεώσεις κτλ.</p> <p>βλ. Δ' επίπεδο: Ο υποψήφιος πρέπει να δίνει εξηγήσεις, διευκρινίσεις (από την παράγραφο "Ειδικοί εκπαιδευτικοί στόχοι: παραγωγή προφορικού λόγου").</p> <p>βλ. Δ' επίπεδο</p>	<p>λόγου".</p> <p>-εκφράζεται προφορικά με άνεση και με το κατάλληλο επίπεδο ύφους, απευθυνόμενος σε ποικίλους αποδέκτες.</p> <p>-να λαμβάνει υπόψη του τις αντιδράσεις του δέκτη, για να κάνει σαφέστερο το λόγο του.</p> <p>-ζητά διευκρινίσεις, εξηγήσεις στον προφορικό λόγο (από την ενότητα <i>περιεχόμενα</i>).</p> <p>-χρησιμοποιεί τον κατάλληλο επιτοπισμό, την κατάλληλη χροιά της φωνής, τις αρμόζουσες εκφράσεις του προσώπου και χειρονομίες, σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας (παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία).</p> <p>-προσαρμόζει το λόγο του ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο περιγράφει/αφηγείται.</p>
---	---

<p>III. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ A. ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ</p> <p>1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΑΦΕΣ 1.1. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ (O υποψήφιος πρέπει:)</p>	<p>-ακολουθεί χρονολογική σειρά στην εξέλιξη των γεγονότων, αλλά ορισμένες φορές χρησιμοποιεί και την αναδρομική αφήγηση (από την ενότητα <i>περιεχόμενα</i>).</p> <p>-περιγράφει με σαφήνεια ένα πείραμα στη Χημεία, ένα φαινόμενο στη Βιολογία κτλ. Στο μάθημα της Ιστορίας αφηγείται παραστατικά ένα ιστορικό γεγονός, προσδιορίζοντας τον τόπο, το χρόνο, τα αίτια και τα αποτελέσματά του κτλ. (από την ενότητα <i>περιεχόμενα</i>).</p> <p>-στηρίζει με επιχειρήματα τις απόψεις του για θέματα που περιέχουν αφηρημένες έννοιες, όπως πολιτισμός, ανεργία, και αφορούν σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Απευθύνεται σε ευρύτερο άγνωστο ακροατήριο, όπως οι μαθητές, ο σύλλογος των καθηγητών κ.ο.κ. (από την ενότητα <i>περιεχόμενα</i>).</p> <p>-εκφράζει αιτιολογημένες κρίσεις για διάφορα θέματα. <i>(σημείωση: Η επιχειρηματολογία σε απαιτητικά θέματα για ευρύτερο άγνωστο ακροατήριο αφορά κυρίως τη Γ΄ Γυμνασίου).</i></p>
--	--

<p>1.2. ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ με τρυφερότητα</p> <p>1.3. ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΣΥΓΓΕΝΗ</p> <p>1.4. ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΥΠΑΛΛΗΛΟ, ΠΩΛΗΤΗ κτλ. τυπικά, με οικειότητα</p> <p>1.5. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ</p> <p>1.6. ΝΑ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ</p> <p>1.7. ΝΑ ΔΙΝΕΙ ΕΥΧΕΣ</p> <p>1.8. ΝΑ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΛΥΠΗ</p> <p>1.9. ΝΑ ΤΡΑΒΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ</p> <p>1.10. ΝΑ ΔΙΝΕΙ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ</p> <p>1.11. ΝΑ ΖΗΤΑ ΣΥΓΝΩΜΗ</p> <p>2. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ</p> <p>3. ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ (π.χ. να λέει τη γνώμη του, να ζητά τη γνώμη του άλλου, να υπενθυμίζει κτλ.)</p> <p>4. ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ, ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ (π.χ. να εκφράζει θετικά συναισθή-</p>	
---	--

<p>ματα: συμπάθεια, προτίμηση, σεβασμό, ανοχή κτλ. να εκφράζει αρνητικά συναισθήματα: λύπη, δυσαρέσκεια, αδιαφορία, παράπονο κ.ά.)</p> <p>5. ΠΡΑΞΕΙΣ ΛΟΓΟΥ (π.χ. να εκφράζει υποχρέωση, να προσφέρεται να κάνει κάτι, να κάνει μια πρόσκληση πιεστικά κτλ.)</p> <p>6. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΛΟΓΟΥ</p> <p>6.1. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ (να παίρνει το λόγο σε επίσημη ή μη επίσημη περίσταση επικοινωνίας, να προσπαθεί να συνεχίσει το λόγο του, να δείχνει ότι τελειώνει το λόγο του κτλ.)</p> <p>6.2. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ Ο υποψήφιος πρέπει να είναι σε θέση να κάνει όσα αναφέρθηκαν στο Α΄ και Β΄ επίπεδο και επιπλέον να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -χρησιμοποιεί τα σημεία στίξεως, -εισάγει ένα νέο σημείο στο ίδιο θέμα, -τονίζει να δίνει έμφαση, -δίνει παραδείγματα, -χρησιμοποιεί συντομογραφίες. 	<ul style="list-style-type: none"> -χρήση της στίξης και λειτουργικότητά της στην πολυσημία της λέξης (<i>παρατήρηση</i>: Δεν είναι σαφές πώς σχετίζεται η στίξη με την πολυσημία της λέξης). -εμβάθυνση στους κανόνες της στίξης και στη λειτουργικότητά τους
---	--

<p>7. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (π.χ. να ζητά από τον συνομιλητή του να επαναλάβει, να επιβεβαιώνει ότι άκουσε σωστά κτλ.)</p> <p>Β. ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (π.χ. δημόσιες υπηρεσίες, μετακίνηση / ταξίδια, υγεία / περίθαλψη κτλ.)</p> <p>IV. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</p> <p>A. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΧΡΗΣΗ</p> <p>Ο υποψήφιος σ' αυτό το επίπεδο πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζει και να παράγει τα μέρη του ονοματικού και του ρηματικού συστήματος, καθώς και τα άκλιτα μέρη του λόγου που περιγράφονται.</p> <p>1.1. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ</p> <p>ΓΕΝΟΣ</p> <p>ΠΤΩΣΕΙΣ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ</p> <p>-Ονομαστική -Γενική με ουσιαστικά και επίθετα με επιρρήματα και επιφωνήματα με προθέσεις (από καθαρεύουσα)</p> <p>-Αιτιατική αναφορά</p>	<p>Ο μαθητής πρέπει να χρησιμοποιεί σωστά, γραμματικά και συντακτικά, το όνομα, το ρήμα, τις αντωνυμίες κτλ. στο γραπτό του λόγο.</p> <p>-όνομα, ουσιαστικό, κατηγορίες του ουσιαστικού -διάκριση του ρόλου του επιθέτου και του ουσιαστικού (κυρίως) στην περιγραφή.</p> <p>-διάκριση του φυσικού από το γραμματικό γένος. Προσωποποίηση.</p> <p>-κλίση των ουσιαστικών</p>
--	--

<p>προσδιορισμός επιθέτων σύστοιχο αντικείμενο κ.ά.</p> <p>1.2. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΑΡΘΡΟ οριστικό και αόριστο δύναμη του οριστικού άρθρου: ουσιαστικοποίηση των επιθέτων κ.ά.</p> <p>ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ αρσενικά ισοσύλλαβα σε <i>-έας, -είς</i> <i>-ής, -είς</i></p> <p>θηλυκά _____</p> <p>ουδέτερα ανισοσύλλαβα σε <i>-σιμο, -ξιμο, -ψιμο</i> <i>-ως, -ωτα</i> (φως) <i>-ος, -οτα</i>(γεγονός)</p> <p>ιδιόκλιτα σε <i>-ον, -οντα</i>(προϊόν) <i>-αν, -αντα</i>(συμβάν) <i>-εν, -εντα</i>(φωνήεν) <i>-v</i> (δάκρυ)</p> <p>ουσιαστικά με δύο γένη <i>ο σκύλος - το σκυλί</i> ουσιαστικά μόνο στον πληθυντικό <i>τα βαφτίσια, τα εγκαίνια</i></p>	<p>-οριστικό και αόριστο άρθρο -ουσιαστικοποίηση των επιθέτων</p>
--	---

<p>ΕΠΙΘΕΤΟ ΤΥΠΟΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ <i>-ης, -ης, -εσ</i> <i>-ύς, -εία, -ύ</i> <i>-άς, -ού, -άδικο</i></p> <p>ουσιαστικοποιημένα επίθετα π.χ. <i>νέος, τρελός, γέρος</i></p> <p>ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ <i>συγκριτικός βαθμός</i> μονολεκτικά σε <i>-τερος, -η, -ο,</i> <i>λιγότερο + επίθετο, περισσότερο +</i> <i>επίθετο</i> β' όρος σύγκρισης: η γενική της προσωπικής αντωνυμίας εστίαση του συγκριτικού με τις λέξεις <i>πολύ, ακόμη</i></p> <p><i>απόλυτος υπερθετικός</i> μονολεκτικά σε <i>-τατος, -η, -ο</i> <i>ολο-, κατα-, θεο-</i>κτλ. επανάληψη του θετικού</p> <p><i>ανώμαλα παραθετικά</i> μονολεκτικά ελλειπτικά παραθετικά</p> <p>ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ σε <i>-πλός, -πλή, -πλό</i></p> <p>ΑΝΑΛΟΓΙΚΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ σε <i>-πλάσιος, -πλάσια, -πλάσιο</i></p>	<p>-κλίση, βαθμοί του επιθέτου</p>
--	------------------------------------

<p>ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ</p> <p>-κτητικές συγκριτικός βαθμός επιθέτου + κτητική αντωνυμία</p> <p>-δεικτικές <i>τέτοιος, -α, -ο</i> <i>τόσος, -η, -ο</i></p> <p>-αναφορικές με ρήματα που σημαίνουν αντίληψη ή ψυχική κατάσταση με προτάσεις που δηλώνουν αιτία ή σκοπό με τις λέξεις <i>τέτοιος, τόσος, έτσι</i> κ.ά.</p> <p>-αόριστες <i>ο εαυτός μου, σου, του, της</i> κτλ.</p> <p>-αυτοπαθείς</p> <p>2.1. ΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΘΕΣΗ</p> <p>ουδέτερα ρήματα αλληλοπαθή ρήματα</p> <p>ΕΓΚΛΙΣΗ</p> <p>υποτακτική (ευχαρίστηση, ικανοποίηση, απορία, <i>το + υποτακτική</i>)</p> <p>δυνητική (υποθετικός λόγος του μη πραγματικού, μελλοντική πράξη στο παρελθόν, απραγματοποίητο ή πιθανό στο</p>	<p>-αντωνυμίες</p> <p>-ρήμα: συζυγία, φωνή, διάθεση, χρόνος</p> <p>-ρηματικό πρόσωπο, κατηγορημα</p> <p>-είδη των ρημάτων: μεταβατικά, αμετάβατα, συνδετικά ρήματα</p>
--	--

<p>παρελθόν, παρόν ή μέλλον) ευχετική ρηματικοί τύποι: μετοχή ενεργητικής φωνής μετοχή παθητικού ενεστώτα (σε <i>-όμενος, -άμενος, -ούμενος</i>)</p> <p>ΧΡΟΝΟΙ εξακολουθητικοί, συνοπτικοί, συντε- λεσμένοι ενεργητικής και παθητικής φωνής</p> <p>ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ιστορικός ενεστώτας</p> <p>2.2. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ εσωτερική ΠΡΟΣΩΠΟ ιδιαίτερες χρήσεις (γ' ενικό ως ένδει- ξη ευγένειας, α' πληθυντικό αντί για προστακτική σε συνταγές και αντί για β' ενικό για επίπληξη ή για ένδει- ξη αλληλεγγύης) ΑΡΝΗΣΗ <i>μη(ν)</i> + μετοχή ενεργ. φωνής <i>ούτε</i> + ρήμα χωρίς άρνηση</p> <p>3. ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ 3.1. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ ΕΙΔΗ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ</p> <p>ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ <i>συγκριτικός, υπερθετικός</i></p>	<p>Ο μαθητής χρησιμοποιεί τους ρημα- τικούς χρόνους με κατάλληλο τρόπο, ανάλογα με το χρόνο (παρελθοντικό, παροντικό, μελλοντικό) στον οποίο αναφέρεται.</p>
---	--

μονολεκτικά ανώμαλα παραθετικά,
δεύτερος όρος σύγκρισης, *παρά* + *να*
+ ρήμα

απόλυτος υπερθετικός
μονολεκτικά σε *-τατα*,
με επανάληψη,
ολο-, *παν-*, *κατα-*, *θεο-*, *τριω-*, *πεντ-*

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟ- ΡΙΣΜΟΙ

4.1. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

μονοσύλλαβες, δισύλλαβες, μαθημα-
τικές, απαρχαιωμένες

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ

προς, *εις*, *εκτός*, *κατά*, *συν*, *επί*, *δι*,
πλην, *μείον*, *εκ/εξ*, *εν*, *προ*, *υπέρ*, *υπό*,
περί

5. ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

-αντιθετικοί
παρά, *ωστόσο*, *αν και*, *μόνο*

-συμπερασματικοί
άρα, *ώστε*, *επομένως*, *που*

-αιτιολογικοί
διότι, *αφού*

-χρονικοί
σαν, *αφού*, *αφότου*, *άμα*, *προτού*,
ώσπου, *όποτε*

<p>6. ΜΟΡΙΑ <i>ας</i> (προτροπή, αδιαφορία, ευχή) <i>άραγε</i> (ερωτηματηματικό), <i>για</i> (προτρεπτικό) <i>μα</i> (όρκος)</p> <p>7. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ απόλυτα: 1.000.000 – 1.000.000.000 τακτικά: 100ός – 1.000ός (κλιτά)</p> <p>8. ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΦΩ- ΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ</p> <p>9. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ <i>Παραγωγή</i> <i>παράγωγα ουσιαστικά</i> -υποκοριστικά θηλυκά σε <i>-ούδα</i> ουδέτερα σε <i>-ούδι</i> σε <i>-ουδάκι</i></p> <p>-μεγεθυντικά αρσενικά σε <i>-αρος</i> θηλυκά σε <i>-αρα</i></p> <p><i>παράγωγα επίθετα</i> από επίθετα <i>καλός - καλούτσικος</i></p> <p>9.1. ΣΥΝΘΕΣΗ άρθρο + ουσιαστικό → ουσιαστικό (<i>παιδί – θανάμα</i>)</p>	<p>βλ. Γ' και Δ' τάξεις</p> <p>βλ. Γ' και Δ' τάξεις</p> <p>βλ. Ε' και Στ' τάξεις</p> <p>-Ο μαθητής: παρατηρεί σε κατάλληλα κείμενα /</p>
--	---

<p>ουσιαστικό + ουσιαστικό + ουσιαστικό → ουσιαστικό (<i>ωτορρινολαρυγγολόγος</i>) <i>το</i> + ρηματ. τύπος → ρηματικός τύπος (<i>το πήγαινε – έλα</i>)</p> <p>ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο</p>	<p>παραδείγματα τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζονται οι σύνθετες λέξεις. -μαθαίνει να προσέχει τα συστατικά στοιχεία μιας λέξης και να διερευνά την τελική σημασία της, π.χ. <i>δισ</i> + <i>εγγονός</i> = <i>διωέγγονο</i> <i>δυσ</i> + <i>τύχη</i> = <i>δυστυχία</i> κτλ. -συγκρίνει λέξεις που έχουν ένα κοινό συνθετικό, π.χ. <i>γράφω</i> και παρατηρεί τις ποικίλες σημασίες των συνθέτων που δημιουργούνται.</p>
<p>B. ΣΥΝΤΑΞΗ</p>	<p>συνταγματικός άξονας: Οι μαθητές εξοικειώνονται με μετακινήσεις λεκτικών συνόλων στο συνταγματικό άξονα.</p> <p>-Ο μαθητής μαθαίνει να χρησιμοποιεί σωστά, γραμματικά και συντακτικά, το όνομα, το ρήμα, τις αντωνυμίες κτλ. στο γραπτό του λόγο.</p> <p>-αντικείμενο, είδη του αντικειμένου -το κατηγορούμενο και τα είδη του -συντακτική λειτουργία και πτώση, γένος, αριθμός των ουσιαστικών -το ουσιαστικό ως προσδιορισμός -ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί (πάρθεση, επεξήγηση) -ετερόπρωτοι προσδιορισμοί -επιθετικός και κατηγορηματικός προσδιορισμός -ονοματική φράση, ρηματική φράση, λεκτικά σύνολα, παράγραφος, περίοδος, πρόταση, λέξη, συλλαβή</p>

<p>βλ. Α' επίπεδο</p> <p>ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο</p> <p>ΠΡΟΤΑΣΗ</p>	<p>Ο μαθητής:</p> <p>-συνειδητοποιεί το ρόλο του γένους, της πτώσης και του αριθμού στις σχέσεις συμφωνίας των όρων μέσα στην πρόταση, π.χ. Συμφωνία Υποκειμένου και Ρήματος (από την ενότητα <i>δραστηριότητες</i>) (<i>παρατήρηση</i>: Κατά τη γνώμη μας, αυτός ο στόχος είναι κατώτερος του επιπέδου του Γυμνασίου).</p> <p>-εξετάζει τον συνδυασμό των συνταγμάτων στην πρόταση. Εξετάζει επίσης τα όρια των συνδυασμών, ώστε να δίνουν νόημα αποδεκτό στη Νεοελληνική γλώσσα. Δεν είναι δυνατή π.χ. η θέση του άρθρου μετά το ουσιαστικό ή δεν είναι δυνατός ο συνδυασμός μελλοντικού χρόνου με προσδιορισμό του παρελθόντος. (<i>παρατήρηση</i>: Αυτά δεν τα μαθαίνει κανείς στο Γυμνάσιο. Αφορούν μάλλον αλλοδαπούς).</p> <p>- διακρίνει την ενεργητική από την παθητική σύνταξη (ήδη από τις Γ' και Δ' τάξεις Δημοτικού).</p> <p>-με απλά κείμενα κατανοεί τη βασική διαφορά στη χρήση της μιας ή της άλλης μορφής σύνταξης, π.χ. σε μιας αγγελία, όπου δεν χρειάζεται να προβληθεί το υποκείμενο, αλλά η πράξη.</p> <p>-απλή, επαυξημένη, σύνθετη, ελλει-</p>
---	--

<p>ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</p> <p>ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ Η ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΙΔΗ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ</p> <p>ονοματικές με τους συνδέσμους: <i>παρά</i> (συγκριτικό), <i>μη(ν)</i>, <i>μήπως</i> (ενδοιαστικούς) <i>το να</i>, <i>αντί να</i>, <i>ίσως να</i>, <i>χωρίς να</i> <i>πίρρημα + να</i> <i>να</i> + ρήμα, ως επεξήγηση</p> <p>επιρρηματικές με συνδέσμους: χρονικούς, αιτιολογικούς, υποθετικό <i>αν</i> (υποθετικές προτάσεις δεύτερο είδος: μη πραγματικό τρίτο είδος: απλή σκέψη τέταρτο είδος: αορίστως επαναλαμβανόμενο)</p> <p>ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ</p> <p>-συμπλεκτική καταφατική με το σύνδεσμο <i>και</i> -σχέση χρόνου -αιτία και αποτέλεσμα</p>	<p>πτική πρόταση</p> <p>-κατανόηση των τρόπων σύνδεσης των προτάσεων -ασύνδετο σχήμα -παρατακτική σύνδεση -σύνδεσμοι που συνδέουν τις προτάσεις παρατακτικά</p> <p>-Ο μαθητής αντιλαμβάνεται τη δομή και τη λειτουργία του υποταγμένου λόγου.</p> <p>-δευτερεύουσες προτάσεις -υποτακτική σύνδεση -σύνδεσμοι που συνδέουν τις προτάσεις με υπόταξη</p> <p>-Μέσα από κατάλληλα κείμενα και παραδείγματα, ο μαθητής παρατηρεί ότι η άποψη του πομπού, για να πείσει, πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Αντιλαμβάνεται το ρόλο των αιτιο-</p>
---	--

<p>-αντίθεση -συμφωνία</p> <p>-αντιθετική με τους συνδέσμους <i>ενώ, μόνο, παρά, ωστόσο</i></p> <p>-συμπερασματική με τους συνδέσμους <i>επομένως, άρα, ώστε</i></p>	<p>λογικών συνδέσμων και των αιτιολογικών προτάσεων στην ανάπτυξη μιας παραγράφου με αιτιολόγηση.</p> <p>-Ο μαθητής διακρίνει τα είδη των δευτερευουσών προτάσεων. Παρατηρεί τη συντακτική τους θέση, αλλά και τις νοηματικές αποχρώσεις που παρουσιάζουν προτάσεις του ίδιου είδους, π.χ. ανάλογα με το σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται ή/και ανάλογα με την έγκλιση με την οποία εκφέρονται (<i>παράδειγμα: Χαίρομαι που/να σε βλέπω</i>)</p>
<p>Γ. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ</p> <p>Περιλαμβάνει λέξεις που χρησιμοποιούνται για να ανταποκριθούν οι εξεταζόμενοι στις γλωσσικές λειτουργίες, όπως ορίστηκαν παραπάνω.</p> <p>Επίσης ιδιωτισμούς και καθημερινές εκφράσεις όπως: <i>τέλος πάντων, ζήτω, κατά τύχη, παρά τρία, προς Θεοκιά.</i></p>	<p>παραδειγματικός άξονας: Οι μαθητές πρέπει να εξετάσουν την αντικατάσταση λεκτικών συνόλων με άλλα που έχουν διαφορετική σημασία με αντίστοιχες αλλαγές στο νόημα του εκφωνήματος κάθε φορά.</p> <p>-παραγωγή -σύνθεση -συνώνυμα, αντώνυμα (αντίθετα) -πολύσημες λέξεις -κυριολεξία και μεταφορά</p>

<p>ούτε στο Γ' ούτε στο Δ' επίπεδο</p> <p>βλ. Δ' επίπεδο</p>	<p>Ο μαθητής:</p> <ul style="list-style-type: none"> -φροντίζει για την ακρίβεια και τη σαφήνεια του λεξιλογίου του. -χρησιμοποιεί το λεξιλόγιο κατάλληλα, ώστε το κείμενό του να έχει σαφήνεια και ακρίβεια. -αξιοποιεί το λεξιλόγιο που κατέχει και το εμπλουτίζει. -αναζητά συνώνυμα και αντώνυμα των λέξεων, λαμβάνοντας υπόψη το ύφος του κειμένου. -αντιλαμβάνεται τη σημασία των λέξεων από τα συμφραζόμενα. -επιλέγει και χρησιμοποιεί λέξεις που ταιριάζουν στο ύφος του κειμένου που γράφει. Π.χ. γνωρίζει και χρησιμοποιεί με ακρίβεια και σαφήνεια λέξεις από την οικογένεια των λέξεων που σχετίζονται με το θέμα «Τροφή – Πείνα». -έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί ιδιωματικούς τύπους σε κείμενα που το επιτρέπουν (σύνδεση με λογοτεχνία). -εξοικειώνεται με τη χρήση λεξικών διαφόρων ειδών.
<p>Δ. ΦΩΝΗΤΙΚΗ</p> <p>συλλαβισμός</p> <p>συμφωνικά συμπλέγματα: <i>σx/σκ</i></p> <p>ρινικά συμπλέγματα: προφορά</p> <p>παράλληλοι φωνητικοί τύποι</p> <p>σημασιολογικά ζεύγη</p> <p>συντομογραφίες</p>	<hr/>